

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a final draft of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Kulikoff, M. & Rouhelo, A. 2022. Vaihtelevista toimintatavoista kohti yhtenäistä omahoitajuutta. Talk-verkkolehti, HYVE / Health and Well-being 17.11.2022.

Link to the original publication: <https://talk.turkuamk.fi/hyve/vaihtelevista-toimintatavoista-kohti-yhtenaista-omahoitajuutta/>

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Vaihtelevista toimintatavoista kohti yhtenäistä omahoitajuutta

17.11.2022

Kirjoittajat

Merica Kulikoff YAMK-opiskelija, sosiaali- ja terveystalouden kehittäminen ja johtaminen, Turun ammattikorkeakoulu

Anne Rouhelo Koulutusvastaava, lehtori, KT, Turun ammattikorkeakoulu

Omahoitajajärjestelmän tehokas käyttö auttaa palveluntuottajia tuottamaan laadukasta ja asiakaslähtöistä hoivaa. Omahoitajajärjestelmä on laajasti käytössä, mutta se toteutuu usein epätasalaatuisesti puutteellisen ohjeistuksen ja seurannan takia. Turun ammattikorkeakoulun YAMK-opinnäytetyönä toteutettiin kehittämisprojekti, jonka tavoitteena oli edistää omahoitajuuden toteutumista.

Omahoitajajärjestelmä on pohjimmiltaan yksinkertainen hoitotyön toimintatapa, jossa yhden asiakkaan hoitovastuu on nimetty tietylle hoitajalle, jolla on parasta tietoa asiakkaan terveydentilasta, tavoista, tottumuksista ja elämänhistoriasta.

Omahoitajajärjestelmä perustuu asiakkaan ja työntekijän keskinäiselle luottamukselle ja hoitosuhteen jatkuvuudelle. Omahoitaja varmistaa asiakkaan tahdon toteutumisen, toimii tiedonvälittäjänä ja yhteydenpidon varmistajana. Omahoitajajärjestelmä ei hyvin suunniteltuna lisää hoitohenkilökunnan työkuormaa, vaan vähentää tietokatkoksia, hoidon pirstaleisuutta ja vastuun jakamisen tarvetta.

Esperi Care oy:n ikäpalveluilla on käytössä omahoitajajärjestelmä, mutta oli tarve saada se entistä tehokkaampaan käyttöön. Ratkaisuna tähän hoitohenkilökunta otettiin mukaan kehitystyöhön: työpajatyöskentelyssä selvitettiin heidän näkemyksiään omahoitajuuden toteutumisesta ja sen edellytyksistä. Hoitohenkilökunnan vastausten pohjalta luotiin arjen työkaluiksi omahoitajuuden tarkistuskortti sekä omahoitajalupaus.

Omahoitajuuden ohjeet tiiviisti tarkistuskortissa ja omahoitajalupauksessa

Omahoitajuuden tarkistuskortti koostui viidestä osa-alueesta, joissa käsiteltiin omahoitajan nimeämistä, asiakkaan ja omahoitajan tutustumista, omahoitajan tehtäviä, omahoitajahetkiä ja omahoitajuuden toteutumisen edellytyksiä.

Tarkistuskortin avulla voidaan seurata omahoitajuuden toteutumista asiakaskohtaisesti sekä omahoitajan suorittamana itsearviointina että omahoitajan ja esihenkilön välillä käytynä arviointina esimerkiksi osana kehityskeskustelua.

<u>Omahoitajan nimeäminen</u>	<u>Tutustuminen</u>	<u>Omahoitajan tehtävät</u>	<u>Omahoitajajohdet</u>	<u>Toteutumisen edellytykset</u>
Onko asiakkaille nimetty omahoitaja? Kyllä ☐ Ei ☐	Ovatko asiakas ja hänen omaisensa tietoisia Esperin omahoitajajärjestelmästä? Kyllä ☐ Ei ☐	Onko asiakkaan RAI-arviointi ajantasalla? Kyllä ☐ Ei ☐	Ovatko omahoitajajohdet käytössä yksikössä ja toteutuvatko omahoitajajohdet yksikössä? Kyllä ☐ Ei ☐	Toimiko omahoitajalupaus omahoitajuuden pohjana yksikössä? Kyllä ☐ Ei ☐
Onko asiakkaille nimetty varaomahoitaja? Kyllä ☐ Ei ☐	Tietääkö asiakas ja hänen omaisensa, kuka on asiakkaan omahoitaja? Kyllä ☐ Ei ☐	Onko asiakkaan palveluntoteuttamissuunnitelma ajantasalla? Kyllä ☐ Ei ☐	Tietääkö asiakas, mikä on omahoitajajohde? Kyllä ☐ Ei ☐	Perehdytetäänkö uudet työntekijät omahoitajuuteen? Kyllä ☐ Ei ☐
Onko asiakkaiden asioiden hoito järjestetty tilanteissa, joissa omahoitaja on estynyt? Kyllä ☐ Ei ☐	Onko asiakkaan ja omahoitajan välillä hyvä vuorovaikutussuhde? Kyllä ☐ Ei ☐	Nousevatko asiakkaan tavoitteet toimintakykymittarin tiedoista? Kyllä ☐ Ei ☐	Kuunnellaanko asiakkaan toiveita omahoitajajohdet sisällöstä? Kyllä ☐ Ei ☐	Onko omahoitajuuden toteuttamiseen varattu riittävästi aikaa? Kyllä ☐ Ei ☐
Onko omahoitajuudet päätetty yhdessä työyhteisön kesken? Kyllä ☐ Ei ☐	Vallitseeko asiakkaan ja omahoitajan välillä luottamus? Kyllä ☐ Ei ☐	Tukeeko omahoitaja asiakkaan yhteydenpitoa läheisiinsä? Kyllä ☐ Ei ☐	Saako asiakas päättää omahoitajajohdet sisällön? Kyllä ☐ Ei ☐	Onko omahoitajuuden toteuttamiseen tarvittavat työvälineet kunnossa? Kyllä ☐ Ei ☐
	Tunteeko omahoitaja asiakkaan tarpeet? Kyllä ☐ Ei ☐	Huolehtii omahoitaja yhteydenpidosta läheisiin tarvittaessa asiakkaan puolesta? Kyllä ☐ Ei ☐	Seurataanko yksikössä omahoitajajohdet toteutumista? Kyllä ☐ Ei ☐	
		Onko omahoitaja omaisten ensisijainen kontakti? Kyllä ☐ Ei ☐		

Omahoitajalupaus on tarkoitettu huoneentauluksi niin työntekijöitä, asukkaita kuin omaisiakin varten.

Omahoitajalupauksessa on kirjoitettu me-muodossa se, miten omahoitajuus toteutuu Esperi Care oy:n konsernin yksiköissä. Omahoitajalupauksessa on yhdeksän kohtaa kirjoitettuna me-muodossa ranskalaisin viivoin, jotka noudattavat sisällöltään tarkistuskortin teemoja.

Kehittämistyön tuotoksia tullaan käyttämään osana työntekijöiden ja esihenkilöiden perehdytystä.

Omahoitajuuden toteutumisen edellytykset

Hoitohenkilökunta koki omahoitajuuden hyvän toteutumisen edellytyksiksi ennen kaikkea selkeät ja yhdenmukaiset ohjeet ja käytännöt, jolloin omahoitajuus voi toteutua tasa-arvoisesti. Omahoitajuuden toteuttaminen on toki osin persoona- ja motivaatiokysymys; kaikki työntekijät eivät koe asiaa tärkeäksi, joten toteutumisen seurannalle on tarvetta.

Omahoitajuuden toteuttamiselle on varattava riittävästi aikaa, sillä kiireen takia toteutuminen voi olla puutteellista tai omahoitajan ja asiakkaan välinen omahoitajajohde jäädä kokonaan pitämättä. Myös viestintävälineiden tulee olla kunnossa, jotta esimerkiksi yhteydenpito asiakkaan läheisiin on ylipäättään mahdollista.

Yhtenä toteutumisen varmistamisen vaihtoehtona henkilökunnalta tulleissa vastauksissa ehdotettiin omahoitajavastaavan nimeämistä yksiköihin, joka voisi olla esimerkiksi tiimivastaava-sairaanhoitaja. Omahoitajavastaava voisi huolehtia uusien työntekijöiden perehdyttämisestä omahoitajuuteen sekä tarkistuskorttien ja omahoitajahetkien toteutumisen seurannasta yhdessä omahoitajan kanssa.

Hoitohenkilökunnan ajatukset kehittämissuorjektin pohjana

Toteutetussa kehittämissuorjektissa ikäihmisten tehostetun palveluasumisen hoitotyöntekijöille (sairaanhoitaja, lähihoitaja, hoiva-avustaja, hoitoapulainen) järjestettiin omahoitajuutta ja sen toteutumista käsittelevä työpaja. Työpajan päätteeksi sähköisellä kyselyllä selvitettiin, mitä tehtäviä omahoitajalle heidän yksikössään kuuluu. Lisäksi kysyttiin, miten omahoitajan tehtävien toteutuminen on varmistettu ja mistä näkee, että omahoitajuus toimii.

On tärkeää, että hoitohenkilökunta otetaan mukaan kehittämistyöhön.

Kyselyssä haluttiin nostaa esiin positiivisia tunteita omahoitajuutta kohtaan. Siksi haluttiin selvittää, mikä hoitohenkilökunnan mielestä omahoitajuudessa on parasta ja mitä se antaa hoitajille. Luonnollisesti kysyttiin myös kehittämisehdotuksia. Kun kehitetään hoitohenkilökunnan perustehtävää, on ensiarvoisen tärkeää, että hoitohenkilökunta otetaan mukaan kehittämistyöhön.

Omahoitajuuden työpajojen järjestämisvastuu koski Esperin Care oy:n 111 ikäpalveluyksikköä. Kyselyyn saatiin vastauksia 34 yksiköstä. Vastauksia tuli kuitenkin ympäri Suomea olevista yksiköistä, joten omahoitajuuden toteutumisesta ja kehittämisehdotuksista saatiin kuitenkin kohtuullinen näkemys. Vastausten pohjalta koostettiin omahoitajuuden tarkistuskortti ja omahoitajalupaus.

Kehittämissuorjektin tuotokset esiteltiin Esperin läntisen ikäpalvelualueen esihenkilöiden Learning Cafe -työpajassa palautteen ja kehitysehdotusten saamiseksi. Näiden ehdotusten pohjalta omahoitajuuden tarkistuskortti ja omahoitajalupaus saivat lopullisen muotonsa ja ulkoasunsa.

Kehittämissuorjekti toteutettiin Turun ammattikorkeakoulun YAMK-opinnäytetyönä, jonka tarkoituksena oli edistää omahoitajuuden toteutumista mahdollistamalla sen arviointi ja kirjoittamalla auki omahoitajuuden pääkohdat. Tällöin omahoitajuuden laadukkaalle ja tasa-arvoiselle toteutumiselle on olemassa hyvät lähtökohdat ja omahoitajuus voi toteutua jokaisessa Esperin ikäyksikössä yhtenäisten toimintaperiaatteiden mukaan.

Lue lisää Merica Kulikoffin YAMK-opinnäytetyöstä:

Omahoitajuuden toteutuminen ja arviointi Esperin ikäpalveluissa

Lähteet:

Cocchieri, A., Magon, G., Cavaletti, M., Cristofori, E. & Zega, M. 2021. Exploring hospital compliance with the primary nursing care model: validating an inventory using the Delphi method. *BMC Nursing* (2021) 20:188.

Ilumin, M.P. 2003. A Continuous Quality Improvement (CQI) Initiative: Focusing on Primary Nurse Accountability. *NEPHROLOGY NURSING JOURNAL*, February 2003 Vol. 30. No.1.33-37.

Manthey, M. 2002. *The Practice of Primary Nursing*. Second Edition. 9. painos. Minneapolis: Creative Healthcare Management, Inc.

Kuva: Esperi oy:n kuvapankki